

ORIGINAL ARTICLE

Identifying and explaining the characteristics of post-postmodernism in light of the Digital Age

Mohsen Farmahini Farahani ^{*1} Farnaz Farmahini Farahani²

1. Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Shahed University.

2. Master's student in Philosophy of Education, Azad University, University of Sciences and Research.

Correspondence:
Mohsen Farmahini Farahani
Email: farmahinifar@yahoo.com

Received: 17/Nov/2024
Accepted: 14/Feb/2025

How to cite:

Farmahini Farahani, M. Farmahini Farahani, F. (2025). Identifying and explaining the characteristics of post-postmodernism in light of the Digital Age, *Technology and Scholarship in Education*, 4 (4), 61-72.

ABSTRACT

The purpose of this research was to introduce post-postmodernism and its basic characteristics with regard to the digital age. In this regard, the present study, with a qualitative approach and a descriptive-analytical method, aims to identify the concept of post-postmodernism and similar concepts, and to depict its characteristics while referring to the roots of the formation of post-postmodernism. The most important findings of the study in order to answer the main research question, namely the main characteristics of post-postmodernism, can be mentioned as follows: Two main characteristics of post-postmodernism can be mentioned as accessibility and abundance or excess. Post-postmodernism criticizes pessimism, nihilism, relativism and anti-enlightenment, and at the same time, to a reasonable extent, welcomes optimism, absolutism, foundationalism and universality, and puts the revival of meta-narratives on its agenda. Apart from this, it places great emphasis on globalization and promoting the importance of different cultures. While postmodernism focuses more on De and therefore speaks of deconstruction, post-postmodernism focuses on Re and therefore speaks of re-creation. The emphasis of post-postmodernism, considering the characteristics of the digital age, on code, game, Google, access, hypertext, multiple narratives, and contrasting combinations, creates special educational implications that require effort in this field. In conclusion, it can be said that post-postmodernism. While criticizing modernism and postmodernism, it also accepts some of the perspectives of each. The philosophical perspectives of post-postmodernism contain some elements of both modernism and postmodernism.

KEY WORDS

Post-postmodernism, Digital Age, Characteristics of post-postmodernism.

«مقاله پژوهشی»

شناسایی و تبیین ویژگی‌های پست- پست مدرنیسم در پرتو عصر دیجیتال

محسن فرمehنی فراهانی*^۱ ID فرناز فرمehنی فراهانی^۲ ID

چکیده

هدف پژوهش حاضر معرفی پست- پست مدرنیسم و ویژگی‌های اساسی آن با توجه به عصر دیجیتال است. در این راستا پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و به شیوه توصیفی- تحلیلی برآن است تا مفهوم پست- پست مدرنیسم و مفاهیم مشابه آن را مشخص نماید و ضمن اشاره به ریشه‌های شکل‌گیری پست- پست مدرنیسم، ویژگی‌های آن به تصویر بکشد. از مهم‌ترین یافته‌های پژوهش در راستای پاسخ به سوال اصلی پژوهش یعنی ویژگی‌های عمده پست- پست مدرن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: دو ویژگی عمده پست- پست مدرنیسم را می‌توان دسترسی و وفور یا افراط، ذکر کرد. پست- پست مدرنیسم بدینی، پوچ‌گرایی، نسبیت‌گرایی و ضد روشنگری را مورد انتقاد قرار داده و در عین حال در یک حد معقول، از خوش‌بینی، مطلق‌گرایی، میناگرایی و جهانشمول بودن استقبال می‌کند و احیای فراروایت‌ها را در دستور کار خود قرار می‌دهد. گذشته از این، تأکید بسیار زیادی بر جهانی شدن و ترویج اهمیت فرهنگ‌های متفاوت دارد. در حالی که پست مدرنیسم بیشتر تمرکز بر De دارد و لذا سخن از ساختار شکنی دارد در پست- پست مدرنیسم تمرکز بر Re است و لذا سخن از خلق مجدد است. تأکید پست- پست مدرنیسم با توجه به ویژگی‌های عصر دیجیتال، بر کد، بازی، گولگ، دسترسی، ابرمتن، چند روایتی، ترکیب متضاد، دلالت‌های تربیتی ویژه‌ای ایجاد می‌کند که نیاز به تلاش در این زمینه وجود دارد. در نتیجه گیری می‌توان گفت پست- پست مدرنیسم ضمن انتقاد از مدرنیسم و پست مدرنیسم برخی از دیدگاه‌های هرکدام را نیز می‌پذیرد. دیدگاه‌های فلسفی پست- پست مدرنیسم حاوی برخی عناصر هر دو جریان مدرنیسم و پست مدرنیسم است.

واژه‌های کلیدی

پست- پست مدرنیسم، عصر دیجیتال، ویژگی‌های پست-پست مدرنیسم.

۱. استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم

انسانی، دانشگاه شاهد.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته فلسفه

تعلیم و تربیت، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه

علوم و تحقیقات.

نویسنده مسئول:

محسن فرمehنی فراهانی

رایانامه:

farmahinifar@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۲۶

استناد به این مقاله:

فرمehنی فراهانی، محسن؛ فرمehنی فراهانی،

فرناز. (۱۴۰۴). شناسایی و تبیین ویژگی‌های

پست- پست مدرنیسم در پرتو عصر دیجیتال،

فصلنامه علمی فناوری و دانش پژوهی در تعلیم

و تربیت، ۴ (۴)، ۶۱-۷۲.

مقدمه

دوران تحولات تفکر انسان عمدتاً به چهار دوره پیش مدرنیسم، مدرنیسم، پست مدرنیسم و پست-پست مدرنیسم قابل تقسیم است، ملاک این تقسیم بندی عمدتاً بر مبنای عقل و نقشی که انسان‌ها برای آن در هر دوره قائلند، صورت می‌گیرد. در این گذر هویت، فرهنگ و هنر، تعلیم و تربیت این دوران‌ها تفاوت‌های اساسی دارند. هزاره سوم با یک گذر آغاز شده، گذری برای رهایی از تضادها، گذر از پست مدرنیسم به فراسوی آن یعنی پست-پست مدرنیسم. این دیدگاه در قلمروهای مختلفی چون فلسفه، سیاست، فرهنگ و علوم اجتماعی، مسائل و مباحث تازه‌ای را برانگیخته و نگرش‌های جدیدی را در تعلیم و تربیت وجود آورده است. به نظر می‌رسد که هر کسی به طور فردی مفهوم آنرا درک می‌کند، اما افراد کمی به طور جمعی در مورد آن به توافق می‌رسند، یعنی هر توصیفی در مورد پست-پست مدرنیسم تعبیر خاصی است که فرد در ذهن خود آن را درک می‌کند (ماتوکس^۱، ۱۹۹۵). از نیمه سال ۱۹۹۰ به بعد به خاطر خستگی ناشی از رواج آموزه‌های پست مدرنیسمی به تدریج وارد فضایی شده‌ایم که به آن پست-پست مدرنیسم می‌گویند. پست-پست مدرنیسم همانند پست مدرنیسم از مبحث زیباشناسی مثل هنر، معماری، موسیقی و رقص آغاز شد. گرچه بهتر است بیان شود مدرنیسم اولین بار در صنعت پست مدرنیسم اولین بار در معماری و پست-پست مدرنیسم اولین بار در هنر مطرح شده است. در اواخر دهه ۱۹۹۰ این احساس همگانی در فرهنگ و دنیای علم بود که پست مدرنیسم از مد افتاده است. ولی تلاش‌های رسمی کمی برای تعریف و نامگذاری دوره پست-پست مدرنیسم صورت گرفته که هیچ یک از نام‌گذاری‌ها مورد استفاده عمومی قرار نگرفته است. (رضایی کلانتری، ۱۳۸۸). گاهی اوقات مرگ پست مدرنیسم به هولناک‌ترین واقعه در آغاز هزاره سوم یعنی واقعه ۱۱ سپتامبر مرتبط می‌گردد به عنوان مثال. برای آلن کربی^۲ پست مدرنیسم در آوار برج‌های دو قلو به خاک

سپرده شد (کربی، ۲۰۰۶). بدون شک حادثه ۱۱ سپتامبر به عنوان یک نقطه تاریخی به عنوان یک مرجع و یک نشانه در این زمینه محسوب می‌شود. گرچه برخی همچون جی دیوید بالتر^۳ و جروم مک گن^۴ ورود و تأثیرات اینترنت و شبکه جهانی وب را به عنوان طلوع دگرگونی‌ها اجتماعی و فرهنگی از جمله آغازگر پست-پست مدرنیسم می‌دانند. در طول یک دهه اخیر یا بیشتر گوگل^۵، آمازون^۶، ویکی پدیا^۷، یوتیوب^۸، فلیکر^۹، ویکی لیکس^{۱۰}، ای بی^{۱۱}، آی پد^{۱۲}، فیس بوک^{۱۳}، کیندل^{۱۴}، بلاگ‌ها^{۱۵}، توئیتر^{۱۶}، این وسایل ارتباطی تمامی حوزه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را مجدداً پیکر بندی کرده است. بویژه گسترش سریع رسانه‌های اجتماعی که با پست-پست مدرنیسم مرتبط است. تعجب نیست که ما شاهد مجموعه‌ای از واژه‌هایی مانند دیجیتال، اینترنت و گوگل روبرو هستیم. این افزایش وسایل اجتماعی مرتبط با ظهور وب^{۱۷} و رسانه‌های اجتماعی می‌باشد. به همین خاطر سیستم‌های آموزشی در سراسر جهان شایستگی‌های دیجیتالی را در برنامه‌های درسی و ارزیابی‌های خود می‌گنجانند. (صفرپور، شهریانو و رازقی، ۱۴۰۰). امروزه بیش از هر زمان دیگری جدا سازی مقوله‌های فرهنگی از فناوری غیرممکن است و تقریباً تمام جنبه‌های زندگی انسان با رسانه‌های اجتماعی در هم تنیده است (پرسون، ۲۰۰۸). پست-پست مدرنیسم به معنای بر فراز پست مدرنیسم ایستادن و آن را بازنگری کردن است، یعنی نوعی بازنگری کردن به پست مدرنیسم و مرور کردن آن آرمان‌هایی که مطرح شده یا مبناهایی که پست مدرنیسم بر آنها تکیه داشته تا بتواند به آن آرمان‌ها دست یابد (رضایی کلانتری، ۱۳۸۸). در دهه پایانی قرن بیستم و اوایل قرن بیست و یک، علاقه گسترده از سوی دانشمندان بر ای دنبال کردن، تحلیل و تفسیر ویژگی‌های این پارادایم تحت عنوان پست پست مدرن دیده می‌شود (کاویلاک، ۲۰۲۳). از نگاه نیالن^{۱۸} (۲۰۱۲: ۹) "پسا" در این اصطلاح و این مفهوم نشان دهنده پایان عمر مفید نظری پست مدرنیسم نیست، بلکه نشان دهنده جهش پست مدرنیسم است که که از نقطه عطف خاصی عبور

^{۱۰} Wikileaks^{۱۱} EBay^{۱۲} iPad^{۱۳} Facebook^{۱۴} Kindle^{۱۵} Blogs^{۱۶} Twitter^{۱۷} Web 2.0^۱ Mattox^۲ Alan Kirby^۳ Jay David Bolter^۴ Jerome McGann^۵ Google^۶ Amazon^۷ Wikipedia^۸ YouTube^۹ Flickr

مدرنیسم و دیجی مدرنیسم از اهمیت بیشتری در ادبیات این حوزه برخوردار است.

مرور پیشینه پژوهش‌ها در این زمینه نشان می‌دهد، به علت نو بودن موضوع، پژوهش‌های جدی صورت نگرفته است، لیکن سلطانی فلاح و باقری دادوکلائی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان گذار از پست مدرن به دیجی مدرن با تکیه بر نظریه آلن کربی به این نتیجه رسیده‌اند که امروزه دیجیتال یکی از واژه‌های بسیار معمول و آشنایی است که همه ما به نحوی با آن درگیر بوده و تأثیرات گوناگونی بر جنبه‌های زندگی فردی و اجتماعی انسان از جمله تعلیم و تربیت بر جای گذاشته است. رضایی کلاتری (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان جایگاه هویت انسان به ویژه زنان در دنیای پست پست مدرنیسم به این نتیجه رسیده است که در عصر جدید دیگر هویت‌های فردی نمی‌توانند پاسخگو باشند بلکه باید به هویت جهانی و دیجیتالی اندیشید پس در هزاره سوم باید سیاستگذاران باورهای خود را به سمت تئوری‌های جدیدی بگشایند که متناسب این عصر و خصوصیات آن باشد. اسکاندالیس و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان بازاریابی تجربی و تغییر ماهیت تجربیات خارق‌العاده در فرهنگ مصرف کننده پست-پست مدرن به این نتیجه رسیده‌اند که هدف این پژوهش بررسی ماهیت تجربیات خارق‌العاده است که در عین داشتن مجموعه‌ای از ویژگی‌های ساختاری و ضد ساختاری، در قالب‌های ضد ساختاری قرار نمی‌گیرند. رهنما و زبان دان (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان مقایسه تطبیقی دلالت‌های تربیتی در سه رویکرد مدرن، پست مدرن و متامدرنیسم تربیت اخلاقی را در این رویکردها مورد بررسی قرار داده داده‌اند. یا در پژوهشی دیگر، زبان دان، عابدی و قادری (۱۴۰۱) در مقاله پژوهشی خود به تبیین مبانی نظریه متامدرن و دلالت‌های آن در تعریف عنا صر بر نامه در سی با

کر ده تا به چیزی کاملاً متفاوت تبدیل شود، یعنی یک جهش تحولی. جیمسون "پسا" را بیان تغییر و تفاوت‌های مهم تعریف می‌کند، بنابراین "پسا" تحول زمانی نیست بلکه حرکتی به فراسوی پس مدرنیسم است اما نه هر حرکتی، به عبارت دیگر این مفهوم به معنای بر فراز پست مدرنیسم ایستادن و نقد آن است. دوره پست-پست مدرنیسم با عناوین دیگری در ادبیات این حوزه آمده است. این جنبش به اسامی مختلفی همچون ترانس مدرنیسم، شبه مدرنیسم، مدرنیسم جدید، متا مدرنیسم، مدرنیسم دیجیتال، دوباره مدرنیسم نیز مطرح شده است. به عنوان مثال، اریک گانس 'مفهوم' "پس از هزاره گرایی"، راول اشلمن^۳ مفهوم هنرنمایی گرایی^۴ و آلن کربی^۵ واژه "مدرنیسم دیجیتال" (دیجی مدرنیسم)^۶ و برخی منتقدان نیز با اضافه کردن پیشوند به مدرنیسم دوره جدید را معرفی می‌کنند. بنابراین ما می‌شنویم "باززایی مدرنیسم"^۷ (کاترین ایوانز^۸)، "یکپارچه سازی با سیستم عامل مدرنیسم"^۹ (جیم کالینز^{۱۰}) "ابر مدرنیسم"^{۱۱} (پل کروتر^{۱۲})، "فوق مدرنیسم"^{۱۳} (ژیل لیپووتسکی^{۱۴}) ماورای مدرنیسم^{۱۵}، (تیموتوس ورمولن^{۱۶}) و رابین ون دن آکر^{۱۷})، اصلاح مدرنیسم^{۱۸} (نیکلاس بیوربود^{۱۹}) خود نو گرایی^{۲۰} (رابرت ساموئلز^{۲۱}) (فیلستاد و انگبرگ^{۲۲})، (۲۰۱۲). با این حال هیچ یک از اصطلاحات به اندازه اصطلاح پست-پست مدرنیسم رایج نیست. اگرچه پست مدرنیسم از دیگاه ایهاب حسن به نظر سخت و نامناسب و خالی از ظرافت به نظر می‌رسد (فرم‌پهنی فراهانی، ۱۳۹۲). پست-پست مدرنیسم به طور آشکار بی معنا تر و مهم‌تر به نظر می‌رسد به دلیل این که واژه پست دو بار تکرار شده است. با این حال در خصوص انواع پست‌ها مواردی مطرح است (به عنوان مثال پسا تاریخی^{۲۳})، پسا کلاسیک^{۲۴} پسا متن^{۲۵} پسا فمینیسم^{۲۶} پسا تئوری^{۲۷} پسا ملی^{۲۸} و پس از جنگ سرد^{۲۹}) در این میان واژه فرا مدرنیسم و متا

^{۱۶} Timotheus Vermeulen

^{۱۷} Robin van den Akker

^{۱۸} Altermodern

^{۱۹} Nicolas Bourriaud

^{۲۰} Automodernity

^{۲۱} Robert Samuels

^{۲۲} Fjellestad and Engberg

^{۲۳} Posthistorical

^{۲۴} Postclassical

^{۲۵} Post-textual

^{۲۶} Post-feminist

^{۲۷} Post-theory

^{۲۸} Post-national

^{۲۹} Post-Cold War

^۱ Eric Gans

^۲ Post-millennialism

^۳ Raoul Eshelman

^۴ Performatism

^۵ Alan Kirby

^۶ Digimodernism

^۷ Remodernism

^۸ Katherine Evans

^۹ Retro-Modernism

^{۱۰} Jim Collins

^{۱۱} Supermodernism

^{۱۲} Paul Crowther

^{۱۳} Hypermodernism

^{۱۴} Gilles Lipovetsky

^{۱۵} Metamodernism

روش

رویکرد پژوهش، کیفی است. روش پژوهش حاضر، به روش توصیفی و تحلیل مفهوم از نوع مفهوم پردازی در سال ۱۴۰۳ انجام شده است. از آنجا که در پژوهش حاضر، نوع داده‌ها غیر آماری و کیفی است، لذا روش گردآوری داده‌ها بررسی مروری و سندکاوی می‌باشد. به منظور گردآوری داده‌ها از فرم فیش برداری استفاده شده و منابع کتابخانه‌ای، سایت‌ها، پایان نامه‌ها، مقاله‌ها و گزارش‌های مرتبط با موضوع در پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش ابتدا مفهوم پست - پست مدرن و مفاهیم مشابه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و سپس ویژگی‌های آن با توجه به نظر صاحب‌نظران این حوزه و منابع موجود، احصا شده است. تحلیل مفهومی فراهم آوردن تبیین صریح و روشن از معنای یک مفهوم به واسطه توضیح دقیق ارتباط آن با سایر مفاهیم است (غریبی و همکاران، ۱۳۹۶) در مفهوم پردازی مفاهیم از طریق تغییر دادن یا بازسازی جنبه‌هایی از ساختارهای مفهومی موجود یعنی مجموعه‌های مفاهیم مرتبط با هم ایجاد می‌شوند. مفاهیم نوین ایجاد می‌شوند تا این امکان را به ما بدهند که وظایفی را به انجام برسانیم که مفاهیم موجود برای آنها ناکافی به نظر می‌رسد. اساساً تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت کیفی و مفهومی صورت گرفته است، بدین صورت که مفاهیم مرتبط با موضوع پژوهش، کدگذاری، مقوله بندی و تبیین شد.

یافته‌ها

در رابطه با سوال اصلی پژوهش، یعنی ویژگی‌های پست - پست مدرن (PPM)، یازده ویژگی اساسی با توجه به ویژگی‌های عصر دیجیتال، ارائه شده است.

توجه به عدم پاسخگویی بر نامه درسی مدرن و پست مدرن بر ای هزاره سوم، به ارائه عنا صربر نامه درسی متناسب با عصر متامدرن پرداخته‌اند. ورملمن و دن‌اکر (۲۰۱۰) در مقاله پژوهشی با عنوان "یادداشت‌هایی بر متامدرنیسم" که در مجله‌ی مجله زیبایی شناسی و فرهنگ^۱ منتشر شد، متامدرنیسم را به صورت ساختاری تشریح کردند. متامدرنیسم را نوعی ایده‌الیسم واقع‌گرا، عملی و ساده توصیف کردند که مشخصه آن، واکنش‌های فرهنگی نسبت به وقایع جهانی مانند تغییرات آب و هوایی، بحران‌های اقتصادی، ناپایداری‌های سیاسی و البته انقلاب دیجیتال (مانند فراگیر شدن اینترنت و پدیده‌های وابسته به آن) است. لای (۲۰۲۲: ۳) در مقاله پژوهشی خود در مورد پست - پست مدرن مطرح می‌کند که فیلسوفان، پست-پست مدرنیسم را با کنار گذاشتن کنایه و بازگشت به صداقت و اصالت موجود در جنبش «مدرنیستی» می‌توان شناخت. در واقع پست-پست مدرنیسم، عصر ظهور اصالت و صداقت در طنز سیاسی است. کانر (۲۰۱۳) در مقاله پژوهشی خود ویژگی‌های متا مدرنیسم را که یکی از شاخه‌های اساسی پست-پست مدرنیسم است، توضیح می‌دهد و بیان می‌دارد که با توجه به چشم انداز کنونی عصر دیجیتال، پست-پست مدرنیسم محیطی را ایجاد می‌کند که معانی متعدد، از طریق مکالمه و دیالوگ باهم به گو نه‌ای ترکیب می‌شوند تا بهتر بتوانند حقیقت و واقعیت را توضیح دهند. همانطور که پیگنیولی (۲۰۲۳) نیز بیان می‌دارد تلاقی بین رسانه‌های دیجیتال و داستان معاصر ایجاد شده است، و استدلال می‌کند که این هم افزایی بخشی در زمینه فرهنگی محسوس است. شیوه‌های دیجیتالی جدید، متون دیجیتالی فضای آفرینش تالیفی و تبادل روایی را گسترش می‌دهد. پیگنیولی با تمرکز بر تأثیراتی که متون دیجیتالی بر مخاطبان دارند، حساسیت پست-پست مدرن را در گفتگو با برخی از روش‌های دیجیتال نشان می‌دهند. در نهایت، پیگنیولی برای نشان دادن این که چگونه متون نوشتاری قرن بیست و یکم و متون دیجیتالی با یکدیگر سازگار هستند، دیدگاهی از یک پست-پست مدرنیسم جدید را ارائه می‌دهد که به صداقت، رابطه‌گرایی و بین‌الذهانی علاقه دارد. همان طور که شواهد پژوهشی نشان می‌دهد در این زمینه تحقیقات کمی صورت گرفته است. لذا با توجه به جدید بودن موضوع، سوال اصلی پژوهش، تبیین ویژگی‌های عمده پست - پست مدرن است که به شدت با فضای دیجیتال پیوند خورده است.

۱- دسترسی^۱ و وفور یا افراط^۲ به عنوان دو ویژگی به هم پیوسته پست- پست مدرنیسم شناخته می‌شود. رابطه متقابل دسترسی و فراوانی (وفور)^۳ مبتنی بر فناوری دیجیتال^۴ است. دسترسی فوری بی وقفه وجهانی^۵ به همه چیز از ویژگی‌های مطلوب پست- پست مدرنیسم است. توانایی واقعی و خیالی برای اتصال به رسانه‌ها و شبکه‌های اطلاعاتی و یا به یکدیگر نوآوری‌ها و اختراع خدمات و ابزارهای فرهنگ تکنولوژی را موجب می‌شود. و در نتیجه اینترنت نیاز هابرای دسترسی را فراهم می‌کند و هم افزایش می‌دهد. بیشتر ما به تلویزیون فیلم‌ها رادیو و موسیقی آنلاین دسترسی داریم و به طور فزاینده کتاب‌ها را از طریق آمازون، کیندل^۶ یا ای پد^۷ مطالعه می‌کنیم مجلات دارای دسترسی آزاد در حال افزایش است دسترسی به مقالات علمی توسط پایگاه اطلاعاتی تسهیل شده است. نشریات دوره‌ای و روزنامه‌ها به صورت آنلاین در دسترس هستند منابع آموزشی بی حد و حصر به راحتی در اینترنت یافت می‌شود. اینترنت دسترسی به فعالیت‌های روزانه افکار و خواسته‌های میلیون‌ها نفر از کاربران فیس بوک، وبلاگ‌ها یا توییتر را ممکن می‌سازد. در واقع می‌توان گفت ما همگی تحت طلسم این واقعیت قرار داریم که تمام دانش بشری و تمام جهان در نوک انگشتان هر فردی است و این به لطف اینترنت است. اما دسترسی فوق العاده آسان به همه چیز یک حس زیاده روی و فزونی بیش از حد ایجاد می‌کند. قلمرو این زیاده روی‌ها ممکن است از دیدگاه یک منتقد تا منتقد دیگر متفاوت باشد. اما زیاده روی آن چیزی است که تمامی منتقدان بران تمرکز دارند. این که ما در زمان زیاده روی زندگی می‌کنیم در واقع استدلال این است که از سوی فیلسوف اجتماعی فرانسوی یعنی ژیل لیپووتسکی^۸ مطرح شده است که وی ادعا می‌کند دوره پست توسط فزونی جایگزین شده است^۹. که در این دوره تقریباً در همه جا ما شاهد

منطق فزونی هستیم. البته تنها لیپووتسکی نیست که به فزونی به عنوان یکی از ویژگی‌های اصلی زمان ما اشاره می‌کند. دیویدو^{۱۰} (۲۰۱۱) هم استدلال می‌کند که اینترنت ارتباط بیش از حد را به وجود آورده است، که ما را تهدید به پایمال شدن می‌کند. یو هانا دراکر^{۱۱} شرایط فعلی را به عنوان عرضه بیش از حد تصویر و تحریک بیش از حد بصری توصیف می‌کند (دراکر^{۱۲}، ۲۰۰۵: ۱۹۳). گفته می‌شود فزونی یکی از ویژگی‌های قابل توجه ادبیات داستانی معاصر نیز هست. برای مثال گرهارد هافمن^{۱۳} استدلال می‌کند یکی از میراث‌های اصلی داستان پست مدرن میل شدید به حداکثر گرایی در هر شکل در کوتاه مدت برای فزونی است. به گفته برایان ماسومی^{۱۴} شرایط امروز ما توسط تاثیر زیاده روی و فزونی مشخص می‌گردد (هافمن^{۱۵}، ۲۰۰۵: ۲۲). جیم کالینز^{۱۶} معتقد است که ما از شوک ناشی از فزونی در پست مدرنیسم اولیه به عمل فزونی در زیاده روی در پایان آن مبتلا شده‌ایم (کالینز، ۱۹۹۵). گرچه فزونی (افراط) در بحث‌هایی در مورد پست مدرنیسم دیده می‌شود اما این واژه امروزه نیز به صورت متداول به کار گرفته می‌شود. و ظاهراً یکی از مهم‌ترین استعارهای پست- پست مدرنیسم است. همان گونه که لیدی گاگا^{۱۷} مانند ستاره‌ای در جهان با اولین حضور خود در تلویزیون ملی آمریکا در ماه جولای ۲۰۰۸ درخشید، ظاهراً یکی از جذاب مهم‌ترین نمونه‌های فزونی و افراط پست- پست مدرنیسم است. لباس‌های همیشه در حال تغییر و تحریک آمیز که تقریباً نزدیک به برهنگی کامل است، در ابتدا ممکن است شوکه کننده باشد اما بیش از هر چیز دیگر حاکی از حس کنجکاوی و عطش به عملکرد در یک سرعت روز افزون است.

۲- به طور کلی در حالی که پست مدرنیسم تمایل به توصیف شدن در قالب "اصطلاحات به هم ریخته"^{۱۸} (اینها حسن،

^{۱۰} Bill Davidow

^{۱۱} Johanna Drucker

^{۱۲} Drucker

^{۱۳} Gerhard Hoffmann

^{۱۴} Brian Massumi

^{۱۵} Hoffmann

^{۱۶} Jim Collins

^{۱۷} Lady Gaga

^{۱۸} Terms of unmaking

^۱ Access

^۲ Excess

^۳ Interrelation of access and excess

^۴ Digital technology

^۵ Immediate, uninterrupted, and universal access

^۶ Amazon Kindle

^۷ iPad

^۸ Gilles Lipovetsky

^۹ Post" era has been replaced by the "hyper"

گرایی و ضد روشنگری را مورد انتقاد قرار داده، و در عین حال در یک حد معقول، از خوش بینی، مطلق گرایی، مبنایگرایی و جهانشمول بودن استقبال می‌کند. و برخلاف جریان پست مدرن، با سکولاریزاسیون^{۲۰} جامعه مخالف است، و بر نقش دین تأکید می‌کند، و رد جهان بینی به صورت نادرست و بدون اهمیت را مورد انتقاد قرار می‌دهد. محیط زیست گرایی^{۳۱}، بوم شناسی^{۳۲} جنبه‌های مهم نظریه ترنس مدرن هستند؛ از آنجا که مقصودش بهبود زندگی و شرایط بشر است، تغییرات تکنولوژیکی را می‌پذیرد (گریو و موبرگ^{۳۳}، ۲۰۰۱: ۶۸). علاوه بر این، ترنس مدرنیسم مواضع قوی در زمینه‌هایی چون فمینیسم، مراقبت‌های بهداشتی، زندگی و روابط خانوادگی، ترویج آزادی زنان و حقوق زنان را اتخاذ می‌کند، در عین حال ترویج ارزش‌های سنتی اخلاقی و معنوی خانواده و در کل اهمیت خانواده تأکید می‌شود.

۴-پست- پست مدرنیسم نوعی باز گشت^{۳۴} دیده می‌شود. آنچه مابه سوی آن باز می‌گردیم ارزش‌های انسانی و عقل سلیم^{۳۵} موضوع انسان و ذهنیت عقل واقعیت واقع گرایی اعتماد و دین است. کتاب‌ها و مقالاتی که اعلام باز گشت به- (وبا در واقع نیاز به بازگشت به) زیبایی شناسی، زیبایی خواندن از نزدیک شعر و اخلاق را اعلام می‌کنند، کم نیستند. چنین باز گشتی به ندرت مستلزم رفتن به عقب به حالت قبل از تفکر پست مدرن است. برخی از آنها به قدرت توسط پست مدرنیسم تغییر داده شده‌اند. و برخی دیگر مثل جهانی شدن از یک موقعیت

۲۰۰۳) دارد. مانند ساختار شکنی^۱ تجزیه^۲ جابجایی^۳ مشروعیت زدایی^۴ یا انحلال^۵ اما گفتارهای امروزی با اصطلاحات باز سازی^۶ اشباع شده است (آکنده از اصطلاحات باز سازی است). بنابراین ما اصطلاحاتی از این قبیل را زیاد می‌شنویم: تلفیق^۷، پیکر بندی مجدد^۸، اصلاح^۹، باز ترکیب^{۱۰}، سازماندهی مجدد^{۱۱}، بکار گیری مجدد^{۱۲}، بازیابی^{۱۳}، بافت مجدد^{۱۴}، موقعیت مجدد^{۱۵}، اسطوره مجدد^{۱۶}، باز سازی^{۱۷}، قالب گیری مجدد^{۱۸}، نقشه کشی مجدد^{۱۹}، هدف گذاری مجدد^{۲۰}، تفکر مجدد^{۲۱}، راهنمایی مجدد^{۲۲}، اجرای مجدد^{۲۳}، شکل دهی مجدد^{۲۴}، مدگذاری مجدد^{۲۵} و حتی انسانی کردن مجدد^{۲۶} این تغییر پیشوندها از de به re نشان دهنده یک تغییر از موضع منفی و مخالف به سمت توافق از پاره شدن مسائل به سمت تماس با هم، از رفتن به عقب و موقعیت های قبلی به سمت احیا و پیکر بندی^{۳۷} مجدد آنها می‌باشد (فیلستاد و انگبرگ، ۲۰۱۲).

۳-در فرا مدرنیسم یا ترنس مدرنیسم -که یکی از اسامی است که به عنوان جایگزین پست پست مدرنیسم نیز بکار می‌رود - مبنای بسیاری از عقاید اصلی خود را بر نظریه یکپارچگی^{۲۸} (آنهايي که تلفیقی از واقعیت‌های «پیشا مدرن»، «مدرن»، و «پسا مدرن» هستند) بنیان می‌نهد (ویگل^{۲۹}، ۲۰۱۰: ۹). در ترنس مدرنیسم، جایی برای هم سنت و هم تجدد و مدرنیته وجود دارد و در آن افتخار و احترام به عهد باستان و سبک‌های سنتی، بر خلاف مدرنیسم و پست مدرنیسم، بسیار مهم تلقی می‌شود. ترنس مدرنیسم بدبینی، پوچ گرایی، نسبییت

^{۱۸} Reframe^{۱۹} Remap^{۲۰} Repurpose^{۲۱} Rethink^{۲۲} Redirect^{۲۳} Rerun^{۲۴} Reshape^{۲۵} Refashion^{۲۶} Rehumanize^{۲۷} Reconfigure^{۲۸} Integral Theory^{۲۹} Weigel^{۳۰} Secularization^{۳۱} Environmentalism^{۳۲} Ecology^{۳۳} Greer and Moberg^{۳۴} Returns^{۳۵} Human values and common sense^۱ Deconstruction^۲ Disintegration^۳ Displacement^۴ Delegitimization^۵ Dissolution^۶ Re-making^۷ Remix^۸ Reconfigure^۹ Remediate^{۱۰} Recombine^{۱۱} Reorganize^{۱۲} Reengage^{۱۳} Relocate^{۱۴} Recontextualize^{۱۵} Reposition^{۱۶} Remythologize^{۱۷} Reconstruct

حاشیه‌ای^۱ به مرکز توجه امروز بدل گذشته‌اند. پست-پست مدرنیسم به معنی بازگشت مجدد به دوران نظم و عقلانیت و قاعده مندی نیز می‌باشد. البته بسیاری پست-پست مدرنیسم را به معنی بازگشت به دوران نظم و عقلانیت و قاعده مندی مدرنیستی می‌دانند. این که بعضی‌ها پست-پست مدرنیسم را وارد شدن به فضای مدرنیستی می‌دانند دلیل عمده آن این است که این دوره جدید دارای اقتضائاتی است که وقتی به درستی تحلیل می‌شود از همان شباهت‌هایی برخوردار است که دوره مدرنیسم از آن برخوردار بوده است، چرا که مدرنیسم با تأکید بر ذرات ناسیونالیستی خود و ارجاع به قاعده، و مبانی گرائی فرد، در پی اشاعه نوعی خاص، ثابت، فراگیر و تمامیت خواهانه از هویت انسان‌ها بوده است (ام سی اینیس^۲، ۲۰۰۱).

۵- به عنوان یک جنبش فکری، پست-پست مدرنیسم تأکید زیادی بر معنویات (روح گرایی)، و روانشناسی و شخصیت دارد. برخلاف جریان پست مدرن، با سکولاریزاسیون جامعه مخالف است، و بر نقش دین تأکید می‌کند. گذشته از این، تأکید بسیار زیادی بر جهانی شدن، ترویج اهمیت فرهنگ‌های متفاوت، و تقدیر فرهنگی دارد؛ پست-پست مدرنیسم جهان بینی در امور فرهنگی را می‌پوید، و ضد اروپامحوری و ضد امپریالیستی است. حفاظت از محیط زیست و اهمیت به اکولوژی (بوم شناسی) جنبه‌های مهم نظریه پست پست مدرنیسم هستند (گریب و موبگ، ۲۰۰۱). پست-پست مدرنیسم افتخار و احترام به عهد باستان و سبک‌های سنتی را بر خلاف مدرنیسم و پست مدرنیسم، بسیار مهم تلقی می‌شود. بدبینی، پوچ گرایی، نسبیست گرایی و ضد روشنگری را مورد انتقاد قرار داده، و در عین حال در یک حد معقول، از خوش بینی، مطلق گرایی، مبنایگرایی و جهانشمول بودن استقبال می‌کند.

۶- این تصویر که پست مدرنیسم، از حقیقت گریزان است و هر فرد باید حقیقت خود را بشناسد، دارد جای خود را به حقیقت رنگی ساخته شده توسط پست-پست مدرنیسم می‌دهد. می‌توان با مثالی این موضوع را توضیح داد. در آینده، پیش بینی این است که همه کارها آنالیز انجام می‌شود. دانش آموز یک مقاله می‌نویسد و سپس هر فردی با استفاه از برنامه‌های

جدیدی مثل Text flow در مورد این مقاله نظر می‌دهد. اگر به هر یک از این نظرات به عنوان مطالب افزودنی یا کاستنی از مقاله بنگرید و به هر نویسنده به عنوان یک رنگ نگاه کنید، در می‌یابید که حقیقت هر فردی در جامعه ساخته می‌شود و هر بخش از کار دانش آموز دارای یک رنگ بخصوص است. پیش بینی می‌شود، کار با یک مدل حقیقت رنگی شده، در ۱۵ تا ۲۰ سال آینده صورت می‌گیرد. Wiki، شروع این تکنولوژی است و Wiki کامل‌تر در دو یا سه سال آینده ایجاد می‌شود که دانش آموزان اجازه دارند کار همدیگر را ویرایش کنند. در واقع برنامه‌های Beta، برای بسیاری از این برنامه‌ها ایجاد شدند. در مدل رنگی حقیقت، معلم فرضیه‌اش را در پایگاه داده Wiki وارد می‌کند و شاگردان با استفاده از رنگ و آدرس IP خود اطلاعات را وارد می‌کنند و به این نظریه اضافه می‌کنند و یا پاراگراف‌های جدیدی را شروع می‌کنند که با آن مخالفند و یا در تایید آن می‌نویسند. از شاگردان خواسته می‌شود، تا پاراگراف فرضیه را مرتبط بنویسند. از آنها خواسته می‌شود با هم یک فرضیه ارائه دهند که آن را ویرایش کنند تا به یک تصمیم دموکراتیک برسند. شاگردان، سلاقی خود را در این فرایند حفظ می‌کنند ولی افکارشان جذب جامعه کلاس می‌شود. به همین شکل، تحلیل و آنالیز نتایج داده‌ها صورت گرفته و نمودار این داده‌ها در دفتر شطرنجی رسم شده و برای الگوها آنالیز می‌شود، ولی در دنیای امروز Wiki، همین داده‌ها را در فهرست داده‌های کلاس در زمان واقعی وارد کرد و از لحاظ آماری، پراکندگی آنها را آنالیز کرد. آمار، ریاضی مادر جدید در مدل حقیقت رنگی خواهد بود. ریاضیات نظری هنوز در کمک به فهم آمار، جایگاه مهمی خواهد داشت ولی آماری که قبلاً بزرگ بود، در دنیای با مقادیر نامحدود داده‌ها، قابل کنترل می‌شوند. می‌توان یک آزمایش را در دبیرستان‌ها انجام داد و همه داده‌های حاصل از آزمایش را در یک Wiki قرار داد، جایی که می‌توان داده‌ها را در یک سطح Meta آنالیز کرد (پرسون، ۲۰۰۸).

۷- در فضای پست-پست مدرنیسم نیز که با داعیه‌های جهانی آمیخته شده است، هویت یک امر جهانی، عام و کلی است که کم کم تمامی هویت‌های محلی و ملی را به هویت‌های جهانی تبدیل می‌کند، هویت‌های حاصله از این جریان را امروزه هویت‌های دیجیتالی می‌دانند که از فراسوی مرزها به درون

^۲ MC innis

^۱ Marginality

پست مدرنیسم را تشکیل می‌دهند. ژنتیک، ژنوم DNA، زیست شناسی تکاملی، بی تکنولوژیک، علوم اعصاب، بیونیک^۴، شبیه سازی و تحقیقات سلول‌های بنیادین^۵ مقوله‌های مختلف این جریان هستند. این روایت متنوع و پیچیده از نقش زیست شناسی امروزه با گفتمان‌هایی در باره محیط زیست و اکوسیستم هم نوا شده‌اند. لیکن این به مفهوم این نیست که پست- پست مدرنیسم همگن و متجانس^۶ است. در حالی که می‌توان در هر دوره تعدادی گرایش‌های متضاد و ناسازگار را پیدا کرد.

۱۰- غلبه فرهنگ بصری بارز بویژه در دو دهه اخیر یکی دیگر از ویژگی‌های پست- پست مدرن را به تصویر می‌کشد. این تغییر به سمت بصری^۷ در این دوره مشهود است. در زمینه رشته‌های علمی از جامعه شناسی گرفته تا فلسفه و آموزش و سیاست و هنر غلبه فرهنگ بصری بارز است. در واقع مطالعات فرهنگ بصری^۸ تهدیدی برای زیر رشته‌های سنتی مثل تاریخ هنر و همچنین رشته‌هایی مثل مطالعات فیلم شده است. این تغییر به سمت بصری توسط "دابلیو. جی. تی. میشل" در اوایل دهه ۱۹۹۰ پیش بینی شده بود. علاقه به روایت گرافیکی نمودی از این مسئله است در حالی که روایت‌های گرافیکی سابقه طولانی دارند اما قطعاً طنز یک پدیده پست- پست مدرنیسم است. برای چند دهه این مقوله توسط محققان ادبی بی ارزش و پیش پا افتاده و صرفاً برای لذت بردن از وضعیت فرهنگی تلقی می‌شد، اما اخیراً به طرز حیرت انگیزی در اکثر کنفرانس‌ها و مجلات علمی به آن توجه می‌شود. این تصور قدیمی که که طنز ارزش تحقیقات جدی را ندارد جای خود را به کنجکاو و تحقیقات گسترده در زمینه طنز به عنوان شی، کالا، کد، دستگاه، بحث و گفتگو، پازل و ابزارهای آموزشی داده است. امروزه طنزها و روایت‌های گرافیکی تحریک کننده فکری هستند و با جدیت برای فرم‌های فرهنگی توسط محققانی مثل چارلز هتفیلد^۹، اسکات مک کلود^{۱۰}، تری گرون استین^{۱۱} و هیلاری کوت^{۱۲} مورد مطالعه قرار گرفته است. امروز

مرزها توصیه شده و سپس به غلبه کامل بر هویت‌های ملی و محلی منجر می‌شود. البته هویت‌های رایج پست- پست مدرنیسم چیزی فراتر از هویت تک تک افراد اعم از زن و مرد است، چرا که در پست مدرنیسم می‌توان از هویت فردی سخن گفت. (رضایی کلانتری، ۱۳۸۸). هویت‌های دیجیتالی، هویت‌های تصویری شناخته شده و روزآمد جهانی هستند که البته بیشتر رنگ جمعی و کل گرایانه (جهانی) دارند. اگر در مدرنیسم، برخی از جنبه‌های کل گرایانه هویتی و فرهنگی را دارای ماهیت امپریالیستی می‌دانستند، هویت‌های عرضه شده در عصر ما بعد پست مدرنیسم نیز ماهیت امپریالیستی نوین دارد، که البته از طریق رسانه‌ها و تصویر سازی‌های رسانه‌ای اتفاق می‌افتاد. عمده‌ترین کارکرد رسانه تصویری در زمینه هویت سازی این است که ملاحظات فردی ملی (محلی) هویت را به تدریج کم رنگ نموده و ملاحظات جهانی و بین المللی هویت را جایگزین آن کرده است، که البته در این مبانی بنیادهایی چون طبیعت، نژاد و ملیت، زبان محلی و بومی نیز می‌تواند پایه‌های هویت تلقی شوند (سجادی، ۱۳۸۲).

۸- عصر حاضر پس از پست مدرنیسم را تجربه احیای فراروایت نیز می‌توان نامید. به عنوان یک نتیجه، جهان شاهد ظهور و دوباره تأسیس فراروایت به عنوان درمان برای نجات نوع بشر از تعویق مستمر معنا است. به عنوان مثال "جهانی شدن"^{۱۱} یکی از آن مسائل است که به عنوان یکی از صورت‌های مشخص فرهنگ دیجیتال و پست- پست مدرنیسم شناخته می‌شود. در واقع یکی از روایت‌های کلان^{۱۲} در پست- پست مدرنیسم مبحث جهانی شدن است (فیلستاد و انگبرگ، ۲۰۱۲). با توجه به این روایت به نظر می‌رسد تقریباً همه چیز جهانی شده است برای مثال: بازارها، اقتصاد، سیاست، جنگ‌ها، فرهنگ‌ها، موضوعات شهرها، شهروندی، فقر و سلامت و هر آنچه که شما نام ببرید. در این حالت جهان جایگزین ملت به عنوان عرصه تمایلات اقدامات و پیشرفت‌ها شده است.

۹- زیست شناسی^۳ در بین رشته‌های علمی به عنوان مرکز توجه امروز محسوب می‌شود و یک روایت کلان در پست-

^۷ Visual

^۸ Visual culture studies

^۹ Charles Hatfield

^{۱۰} Scott McCloud

^{۱۱} Thierry Groensteen

^{۱۲} Hillary Chute

^۱ Globalization

^۲ Grand narratives

^۳ Biology

^۴ Bionics

^۵ Stem-cell research

^۶ Homogenous

در واقع ارجاع به خود^۱ بینا متنتیت^۲ بازی‌های زبانی^۳ و پلات‌های تودرتو^۴ تقریباً بخشی از جریان اصلی تولیدات فرهنگی^۵ است (فیلستاد و انگبرگ، ۲۰۱۲).

۱۱- رئالیسم^۶ امروزه به مرکز شیوهای غالب عملکردها تغییر یافته است در رابطه با رئالیسم باید گفت گرچه رئالیسم هرگز متوقف نشده است. رمان‌های رئالیستی حالت ادبی خود را حفظ کرده‌اند با این وجود رئالیسم پست-پست مدرن یک احیای ساده از حالت‌های ویکتوریایی نمایش^۷ نیست، بلکه آن یک رئالیسم با تاثیر ماندگار از خود آگاهی پست مدرن است. آن یک رئالیسم مضطرب و روان رنجور^۸ است با آگاهی به این که باز گشت به حالت‌های قبل از پست مدرن غیر ممکن است سوالاتی در باره اعتماد و ایمان، ضرورت جمعی، بیان موکد احساسات و عواطف، تاثیرات اهمیت همدلی و به اشتراک گذاری در پست-پست مدرنیسم مطرح است. گرهارد هافمن^۹ استدلال می‌کند که جهت‌گیری به سمت رئالیسم در داستان‌ها به شیوه گوناگون از طریق بیش‌تر معرفت شناختی و زیبایی شناختی و شیوه‌های هنری پست مدرنیسم انجام می‌شود (هافمن، ۲۰۰۵). رئالیسم به عنوان یک حالت باز نمودی در ادبیات با گرایشات مشابه در سیاست، مذهب و حوزه‌های دیگر مطرح شده است.

نتیجه‌گیری و بحث

براساس هدف پژوهش حاضر که شناسایی و تبیین ویژگی‌های پست-پست مدرنیسم در پرتو عصر دیجیتال مد نظر بود. مشخص گردید که شناسایی پست-پست مدرن بدون شناسایی ویژگی‌های پست مدرن امکان پذیر نیست. چراکه این دو مفهوم به هم گرده خورده‌اند. اساساً امروز پست مدرنیسم دچار پارادوکس‌های درونی مفرط شده است. ازجمله این پارادوکس‌ها ظهور جریانانی مانند: نژاد گرایی نوین همجنس گرایی، و تعددگرایی فرهنگی است که البته هر کدام خود محصول فضایی است که پست مدرن‌ها آن را دامن زده‌اند. پست-پست مدرنیسم در واقع یک لرزه و تغییر در جامعه و فرهنگ امروز است. تغییری که جلوتر از خودمان در حال اجراست. پست-پست مدرنیسم آمده است تا شاید نواقص و نارسایی‌های وضع موجود را با پیدا کردن راهی برای آینده

برطرف سازد (ماتوکس، ۱۹۹۵). به هر حال روزگار پست مدرن به سر آمده است و هزارهٔ سوم، گفتمان خود را می‌طلبد. حتی اگر فنون گفتمانی و نقد ایدئولوژیکی آن در قرن بیست و یکم همچنان جاری باشد. همان طور که در مورد مدرنیسم این امر صادق است و گفتمان مدرن در دورهٔ پست مدرن حاکم بود. با این وجود، طبقه بندی‌های تاریخی مثل پست مدرنیسم و پست-پست مدرنیسم تنها برچسب‌های ابتکاری هستند که در تلاش برای نشان دادن تغییرات و پیوندهای فرهنگی به وجود می‌آیند. از آنجا که ویژگی بارز پست-پست مدرنیسم به معنی رجوع به نظم و عقلانیت و قاعده مندی است، هویت نیز معنا و مفهوم جدیدی پیدا کرده است. هویت در این دوره چیزی فراتر از هویت تک تک افراد (چنانکه در مدرنیسم و پست مدرنیسم بدان تأکید می‌شود) است. جنبه کل گرایانه هویت در این دوره با رویکرد ناسیونالیستی مدرنیسم در مورد هویت یکسان است، با این تفاوت که در مدرنیسم دامنه آن محدودتر بوده است، هویت باز تعریف شده در این دوره بسیار به هویت مدرنیسم شباهت دارد. همچنین می‌توان نتیجه گرفت علیرغم این که گونه‌های مختلف پست-پست مدرن، وجود دارد، پست پست مدرن به مثابه پلت فرمی است که پدیده‌هایی چون دیجی مدرنیسم، متامدرنیسم، الترا مدرنیسم، سوپر مدرنیسم و غیره در آن قرار می‌گیرند و در کنار هم به صورت پازل مانند، تکه‌های این پلتفرم را تشکیل می‌دهند. لیکن فصل مشترک تمامی آنها ابتناء بر دیجیتال می‌باشد. مسلم است که تغییرات وسیع فرهنگی و اجتماعی در دو دههٔ گذشته با رسانه‌های دیجیتال نسبت داشته است. ورود اینترنت و شبکه جهانی و تاثیرات آنها را به عنوان نقطهٔ آغاز در تغییرات عمیق اجتماعی و فرهنگی می‌دانند. در واقع باید گفت که اینترنت کل فضای عمومی و خصوصی بشر را تغییر داده است. عصر پست-پست مدرنیسم را عصر جهانی شدن کالا، سرمایه، ابزار و رسانه‌ها و عصر جامعه‌هایی چون جامعه ارتباطی، جامعه اطلاعاتی و جامعه دانشی می‌دانند. در این عصر کامپیوتر و اینترنت ابزار اساسی تولید اطلاعات و تبادل دانش شناخته می‌شود. بیهو تکنولوژی و چندرسانه‌ای تعاملی در این زمینه نقش اساسی دارند. فراساختارگرایی، فرا ذهنی، فرا آرمان گرایی، فرا آرمان شهر، فرا اصلتی، شبکه گرایی، فرا جنسی،

^۶ Realism

^۷ Victorian modes of representation

^۸ Neurotic

^۹ Gerhard Hoffmann

^۱ Self-reference

^۲ Intertextuality

^۳ linguistic games

^۴ labyrinthine plotting

^۵ Cultural productions

فصلنامه فناوری و دانش پژوهی در تعلیم و تربیت سال سوم، شماره سوم، پیاپی نهم، پاییز ۱۴۰۲

رهنما، اکبر و زبان دان، مصطفی. (۱۴۰۲). بر رسی تطبیقی دلالت‌های تربیتی در سه رویکرد مدرن، پس مدرن و متا مدرنیسم. فصلنامه ایرانی آموزش و پرورش تطبیقی، دوره ۶ شماره ۱.

سجادی، سید مهدی. (۱۳۸۲). هویت زن از منظر مدرنیسم، پست مدرنیسم و مابعد پست مدرنیسم، فصلنامه فرهنگی و پژوهشی مرکز امور مشارکت زنان، ریحانه، سال اول، شماره ۳

سلطانی فلاح، امیرحسین، باقری دادوکلائی، محمد. (۱۴۰۱). دیجی مدرنیسم و تحولی جدید در نظام آموزشی دنیا: مطالعه مروری دلالت‌های تربیتی رویکرد دیجی مدرنیسم، همایش بین المللی یافته‌های نوین در علوم انسانی، تهران

صفرپور، دهکردی؛ شهربانو، سپیده و رازقی، سعید. (۱۴۰۰). نقش سودمندی و سهولت ادراک شده در استفاده از یادگیری آنلاین بر مقاصد رفتاری با توجه به نقش میانجی نگرش به فناوری، فصلنامه فناوری و دانش پژوهی در تعلیم و تربیت، سال اول، شماره دوم، پیاپی ۲، زمستان ۱۴۰۰

غریبی، جلال، گلستانی، سید هاشم و جعفری، سید ابراهیم. (۱۳۹۳). مبانی ارزش شناسی تعلیم و تربیت چندفرهنگی، تدریس پژوهی، دوره ۲، شماره ۱، ص ۹۵-۸۵

فرمهبینی فراهانی، محسن. (۱۳۹۲). پست مدرنیسم و تعلیم و تربیت، چاپ دوم، انتشارات آبیتر

نیاز آذری، کیومرث. (۱۳۸۱). سازمان‌های آموزش در هزاره سوم، چاپ اول، انتشارات: فرانشاختی/اندیشه.

Collins, Jim. (1995). *Architectures of Excess: Cultural Life in the Information Age*. New York: Routledge

Conner, Dustin, (2013). Post-Postmodern, d.c.c.Commiunication the Gospel Message within a post-postmodern, digitally connected culture, at Piedmont International University in Winston-

تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات، میکرو کامپیوترها، شبکه‌های جهانی، مدیریت دانش، اقتصاد دانش از ویژگی‌های دیگر این عصر خواهد بود. در مجموع می‌توان گفت، برخی از عناصر مدرنیستی که در دوره پست مدرنیسم ساخت شکنی شده بودند در هزاره جدید دوباره بازسازی شدند. به جای خرده روایت‌های عصر پست مدرنیسم، کلان روایت‌های جدیدی جایگزین شدند. این عناصر جایگزین، کاملاً متفاوت از روایت‌های مدرنیستی بودند؛ به عنوان مثال شبکه، گوجل، ژنوم^۱، بیونیک^۲، ارتباط نامحدود، پایگاه داده، افراط و دسترسی، و دی. ان. ای^۳ جزء کلان روایت‌های پست-پست مدرنیسم محسوب می‌شوند. در این راستا، پیشنهاد می‌شود دست اندرکاران امر آموزش کشور بویژه سیاستگذاران و برنامه ریزان امر تعلیم و تربیت با ویژگی‌ها و مولفه‌های پست-پست مدرنیسم آشنا شوند. گرچه در عرصه عمل ممکن است در امر تعلیم و تربیت با این مفاهیم فاصله داشته باشیم، لیکن در مقام نظر لازم است ابعاد این رویکردهای جدید روشن شوند و مورد نقد منطقی قرار گیرند. در مرحله بعد آشنایی و آموزش صحیح معلمان و دانشجویان می‌تواند برای آگاهی از نحوه استفاده از امکانات عصر دیجیتال و پست-پست مدرن و جلوگیری از سوء استفاده از آن در محیط‌های علمی مؤثر باشد. از این نظر، معلمان نه تنها باید یاد بگیرند که چگونه از خود فناوری استفاده کنند، بلکه باید امکانات و محدودیت‌های آن را نیز درک کنند. (رضاپور میرصالح و محمدی (۱۴۰۲). نظارت صحیح، این فناوری می‌تواند فرصت‌های آموزشی جدیدی را ایجاد کرده و فرآیند آموزش و یادگیری را غنی‌تر سازد.

منابع

رضایی کلانتری، مرضیه. (۱۳۸۸). جایگاه هویت انسان به ویژه زنان در دنیای پست پست مدرنیسم، مجله مدیریت فرهنگی، سال سوم، شماره ۲.

Doi: [10.22034/ijce.2023.381750.1467](https://doi.org/10.22034/ijce.2023.381750.1467)

رضاپور میرصالح، مهدی و محمدی، فاطمه. (۱۴۰۲). بررسی نقش یادگیری الکترونیکی در محیط‌های یادگیری با رویکرد تلفیقی در مدارس مقطع دوم دوره متوسطه ناحیه ۲ شیراز،

^۱ DNA

^۲ genome
^۳ Bionic

- www.post)post modernism.htm
www.Ezboard.com.P.I.htm 19)
- MC innis, G. (2001). *The struggle of post modernism and post) post modernism*. Laval university press. P.81.
- Nealon, Jeffrey T. (2012). *Post-Postmodernism: or, The Cultural Logic of Just-in-Time Capitalism*. Stanford, CA: Stanford University Press.. EPUB
- Person, G. (2008). *Post-post modernism: The color – constructed truth model*. November 30, PP.1)6.
- Pignagnoli, V. (2023). *Post-Postmodernist Fiction and the Rise of Digital Epitexts* Publisher : Ohio State University Press (April 20, 2023)
- Weagel, D.F. (2010). *Words and Music: Camus, Beckett, Cage, Gould*. Volume 38 of American university studies Peter Lang. p. 9
- Wills, John E. Jr. (1995). *The Post-Postmodern University*. Change: The Magazine of Higher Learning 27.2
- Salem, NC. Published at
www.GlobalMissiology.org, October 2013.
- Davidow, William H. (2011). *Overconnected: The Promise and Threat of the Internet*. Harrison, NY: Delphinium.
- Drucker, Johanna.) 2005). *Sweet Dreams: Contemporary Art and Complicity*. Chicago: U of Chicago.p.193
- Fjellestad Danuta and Engberg Maria.(۲۰۱۲). *Toward a Concept of PostPostmodernism or Lady Gaga's Reconfigurations of Madonna* , Reconstruction Journal: Studies in Contemporary Culture;2013, Vol. 12 Issue 4, p2
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.12.005>
- Greer, J.M. Moberg, D.O. (2001) *Research in the Social Scientific Study of Religion* .Volume 10 of Research in the Social Scientific Study of Religion Series Vol 10 p. 68
- Hassan, Ihab. (2003). *Beyond Postmodernism: Toward an Aesthetic of Trust. Beyond Postmodernism: Reassessments in Literature, Theory, and Culture*. Ed. Klaus Stierstorfer. Berlin: Walter de Gruyter,.199-212.
<https://doi.org/10.1515/9783110906813.199>
- Hoffmann, Gerhard. (2005).*From Modernism to Postmodernism: Concepts and Strategies of Postmodern American Fiction*. Amsterdam: Rodopi
- Kirby, Alan. (2006). *The Death of Postmodernism And Beyond*
<http://www.scribd.com/doc/5710598/Post-Post-Modernism>
- Kirby, Alan. (2010). *The Death of Postmodernism. Philosophy Now* 58 (2006)
<http://www.philosophynow.org>. Accessed 13 March 2010.
- Kowalik, G. (2023). *Post-Postmodernism, the “Affective Turn”, and Inauthenticity*. Humanities, 12(1), 7. <https://doi.org/10.3390/h12010007>
- Li, A. (2022). *An Exploration of Post-Postmodern Political Irony in Contemporary American Late-Night Television Shows*. Journal of Student Research, 11(3). DOI: <https://doi.org/10.47611/jsrhs.v11i3.2913>
- Mattox. J. (1995). *Post modernism or post-post modernism*, PP.1)5, www.jonmattox.com